

Brunon GROCHAL, Jarosław MIKIELEWICZ
Instytut Maszyn Przepływowych PAN Gdańsk

MODEL KOLEKTORA SŁONECZNEGO Z POCHŁANIANIEM ENERGII W OBJĘTOŚCI

Streszczenie. W pracy rozpatrzono wymianę ciepła w kolektorze wypełnionym materiałem porowatym optycznie czynnym. Sformułowano równanie opisujące wymianę ciepła z uwzględnieniem przewodnictwa, promieniowania i konwekcji dla elementu wymiennika oraz warunki brzegowe. Podano rozwiązanie dla przypadku braku odprowadzenia ciepła przez konwekcję.

1. Wprowadzenie

Kryzys energetyczny spowodował duże zainteresowanie nowymi źródłami energii, zwłaszcza energią słoneczną. Podstawowym problemem związanym z wykorzystaniem tej energii jest jej niska gęstość strumienia, w Polsce wahająca się w przedziale do 500 W/m^2 . Poszukuje się efektywnych metod wykorzystania energii słonecznej. Jedną z możliwości atrakcyjną w polskich warunkach klimatycznych jest absorbowanie tej energii w płaskich kolektorach. Tego typu kolektory wykorzystują energię docierającą do nich w postaci promieniowania bezpośredniego oraz rozproszonego /dyfuzyjnego/, którego udział w całości promieniowania u nas sięga do 50 %.

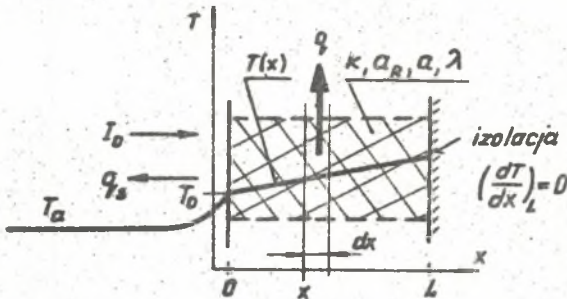
Wadą płaskich kolektorów jest trudność uzyskania wysokich temperatur nośnika energii - nawet przy użyciu pokryć selektywnych temperatury nie sięgają 200°C .

Aby przewyżczyć te ograniczenia proponuje się nowy typ płaskiego kolektora, w którym absorpcja energii promieniowania zachodzi w całej objętości półprzezroczystego porowatego absorbera. Absorber przekazuje ciepło czynnikowi przepływającemu przez niego. Praca poświęcona jest uproszczonej analizie teoretycznej takiego kolektora, w celu porównania kolektora badanego z tradycyjnymi.

2. Opis matematyczny kolektora

Do analizy przyjęto absorber objętościowy w postaci porowatej warstwy półprzezroczystego materiału o grubości L , współczynnika pochłaniania promieniowania krótkofalowego /słonecznego/ k i długofalowego /cieplnego/ a_R , porowatości scharakteryzowanej współczynnikiem α stosunku powierzchni przejmowania ciepła do jednostki objętości. Warstwa absorbera jest z jednej strony ograniczona powierzchnią przezroczystą, z drugiej strony powierzchnią doskonale czarną, która jest izolowana od otoczenia. Do wnętrza absor-

bera przez powierzchnię przezroczystą wnika strumień promieniowania I_0 , którego część q jest przekazywana czynnikowi chłodzącemu, a reszta jest przekazywana przez powierzchnię przezroczystą do otoczenia i stanowi stratę q_s , wg rys.1.

Rys.1. Model kolektora słonecznego z pochłanianiem energii w objętości

Przyjęto następujące założenia:

1. pochłonięta w elemencie dx energia promieniowania krótkofalowego jest oddawana drogą promieniowania ciepłnego i przewodnictwa sąsiednim warstwom absorbera oraz drogą konwekcji czynnikowi chłodzącemu,
2. energia promieniowania krótkofalowego I_0 jest pochłaniana w absorberze wg zależności

$$\frac{dT_x}{dx} = -I_0 k e^{-kx} \quad (1)$$

zaś część nie pochłonięta przez złożo absorbowana jest przez powierzchnię doskonale czarną,

3. materiał złoża traktuje się jako ośrodek optycznie gruby, w którym promieniowanie ciepłne przenoszone jest "dyfuzyjnie" wg modelu Rosselanda:

$$q_R = -\frac{16}{3} \frac{\epsilon}{a_R} T^3 \frac{dT}{dx} = -\lambda_R \frac{dT}{dx} \quad (2)$$

4. stratę energii do otoczenia wyraża zależność

$$q_s = 6T_0^4 + h_a (T_0 - T_a) \quad (3)$$

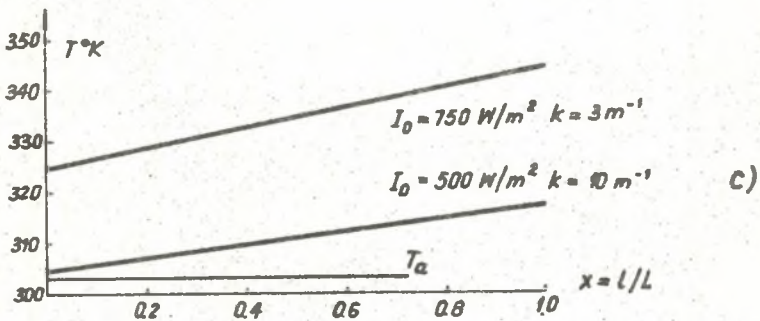
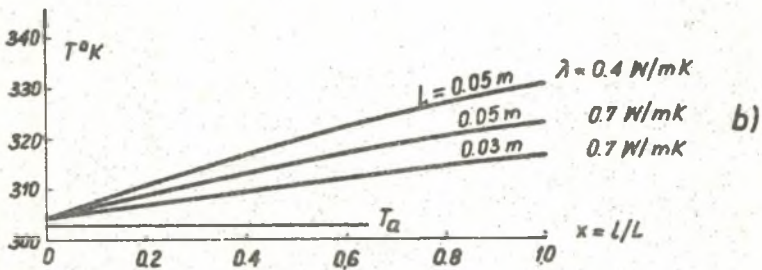
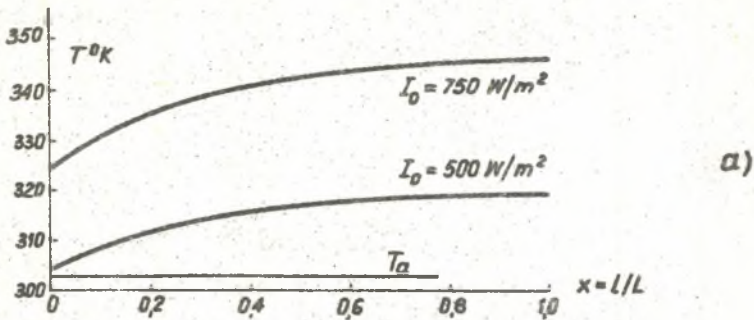
5. przejmowanie ciepła przez czynnik chłodzący opisane jest zależnością

$$q = h_f a (T - T_f) dx \quad (4)$$

gdzie h_a i h_f są współczynnikami przejmowania ciepła, a T_f temperaturą czynnika chłodzącego niezależną od x .

Przy powyższych założeniach rozważane zagadnienie można opisać równaniem

$$\frac{dT}{dx} \left[(\lambda + \lambda_R) \frac{dT}{dx} \right] + h_f a (T - T_f) = -I_0 k e^{-kx} \quad (5)$$

Rys. 2. Rozkłady temperatur: a/wpływ gęstości strumienia, b/wpływ grubości warstwy i jej przewodnictwa cieplnego, c/wpływ współczynnika pochłaniania.

z warunkami brzegowymi

$$x = 0: \quad 6T_0^4 + h_a(T_0 - T_a) - [(\lambda + \lambda_R)\left(\frac{dT}{dx}\right)]_0 \quad (6)$$

$$x = L: \quad I_L - [(\lambda + \lambda_R)\left(\frac{dT}{dx}\right)]_L \quad (7)$$

Przedstawione równanie, nieliniowe, rozwiązano numerycznie metodą Rungego-Kutty, po sprowadzeniu zagadnienia brzegowego do zagadnienia początkowego, do czego wykorzystano globalny bilans energii kolektora. Bilans ten uzyskano całkując (5) w granicach od 0 do L przy wykorzystaniu (6) i (7) :

$$I_0 - [\epsilon T_0^4 + h_a(T_0 - T_a)] = \left(\int_0^L h_f a(T - T_f) dx - q \right) \quad (8)$$

Na obecnym etapie pracy wyznaczono rozkłady temperatur $T(x)$ w absorberze dla $q = 0$. Wówczas warunek (8) pozwala wyznaczyć wartość początkową T_0 odpowiadającą przyjmowanej wartości I_0 . Niektóre przykładowe wyniki obliczeń przedstawiono na rysunkach 2a, b, c. Obliczenia dla $q \neq 0$ są w toku.

Przedstawione wyniki ilustrują wpływ poszczególnych parametrów na rozkład temperatury w absorberze dla $q = 0$.

МАТЕМАТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ КОЛЛЕКТОРА СОЛНЕЧНОЙ ЭНЕРГИИ С АБСОРБЦИЕЙ ПО ОБЪЕМУ

Резюме

В работе рассмотрен теплообмен в коллекторе насыщенном пористым поглощающим материалом. Определены уравнения для сложного теплообмена радиацией, конвекцией и теплопроводностью с учётом краевых условий. Приведено решение для случая теплообмена с отсутствием конвекции. Влияние разных параметров на результаты расчётов указано на рис. 2.

A MATHEMATICAL MODEL OF A SOLAR ENERGY COLLECTOR WITH ABSORBING IN THE VOLUME

Summary

Heat transfer in a collector filled with porous optically active material is discussed. Heat transfer equations for radiative, conductive and convective heat transfer, taking into account the boundary conditions, are formulated. A solution for a case without convection has been given. The influence of various parameters on the calculated results, on the fig. 2 is shown.

Praca wpłynęła do Redakcji w maju 1985 r.

Recenzent: doc. dr hab. inż. Edward Kostowski